

VZPOSTAVITEV POGOJEV ZA EKO REGIJO BO JA

TRAJANJE PROJEKTA: SEPTEMBER 2022 – SEPTEMBER 2024

Partnerji: LAS Dolina Soče, LAS Gorenjska košarica in 24 različnih partnerjev (zadruga, ekološke kmetije, občine, osnovne šole, podjetja ...) ter italijanski partner Ente parco naturale delle Prealpi Giulie.

Partnerji na območju LAS Gorenjska košarica so: BSC, poslovno podporni center, d.o.o., Kranj, Javni zavod Triglavski narodni park, Turizem Bohinj – zavod za pospeševanje turizma, KGZS – Kmetijsko gozdarski zavod Kranj, Osnovna šola dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica, Ekološka kmetija "Pr'Tonejovc, DANICA BOHINJ d.o.o., Janez Lončnar – Kmetija Lončnar, GKZ Srednja vas v Bohinju, Ekološka kmetija Porta – Aleš Fister

Skupna vrednost brez DDV: 235.275,24 €, odobrena sofinancirana sredstva EKSRP 196,244,00 EUR

Vrednost LAS Gorenjska košarica brez DDV: 117.315,24 EUR, od tega vrednost EKSRP 99.717,95 EUR

OPIS PROJEKTA

V operaciji "Vzpostavitev pogojev za EKO regijo BO JA" sodelujejo dva slovenska LAS ter tuj partner iz Italije. Gre za raznoliko partnerstvo, saj operacija vsebuje široko paleto aktivnosti, ki zahtevajo vključevanje različnih profilov. Za potrebe realizacije aktivnosti smo zato v operacijo vključili predstavnike različnih sektorjev: javnega, zasebnega in ekonomskega.

Biosferno območje UNESCO MaB Julijske Alpe je bilo prvo biosferno območje v Sloveniji. Njegov glavni namen je vzdrževanje ravnovesja med ljudmi in naravo, med biotsko pestrostjo in trajnostnim razvojem z ohranjanjem kulturnih vrednot. Njegovo osrednje območje je Triglavski narodni park. Ob državni meji z Italijo meji na Biosferno območje UNESCO MAB Julijske Alpe, Italija.

Tudi s pomočjo operacije Vzpostavitev pogojev za EKO regijo BO JA se bodo začeli postopki za vzpostavitev skupnega UNESCO MAB (človek in biosfera) čezmejnega območja Julijske Alpe. Razvoj območja Julijske Alpe naslavlja številne regionalne in sektorske strategije, v katerih je izpostavljen velik pomen trajnostnih pristopov. Kmetijstvo in turizem sta panogi, ki lahko k temu pripomoreta, zato je njuna medsebojna povezanost in skladnost politik še posebej pomembna. Konkurenčnost kmetijstva na tem območju je gledano z globalnega vidika nizka, saj se sooča z raznimi, predvsem naravnimi omejitvenimi dejavniki.

Edina možnost za dolgoročni razvoj panoge na tem območju je uvajanje novih modelov, ki imajo na posameznih mikro območjih velik potencial in možnosti za uveljavitev. Tu že obstajajo uspešni poslovni modeli povezovanja na področju kmetijstva. Tu zagotovo prednjačita KZ Tolmin in Mlekarna Planika Kobarid. Z uvajanjem ekološkega kmetovanja želita povečati ekonomske in pozitivne okoljske učinke celotne kmetijske panoge Julijskih Alp.

V kolikor želimo trajnostno razvijati tovrstno območje in ga ohraniti za prihodnje generacije, je potrebno več pozornosti nameniti razvoju sonaravnega in ekološkega kmetijstva in večati ponudbo ekoloških izdelkov, katerih povpraševanje iz leta v leto narašča. V strokovni javnosti je moč zaslediti mnenje, da je ekološko kmetovanje ključni mehanizem za dvig konkurenčnosti tovrstnih območij. Vendar je pri tem potrebno imeti v

oziru, da je razvoj ekološkega kmetovanja splošen trend in se bo v vse večji meri uveljavil tudi na drugih, za kmetijstvo primernejših območjih, ki bodo z vidika konkurenčnosti v boljšem položaju. Potrebno je zagotoviti, da so vsi deležniki v verigi in na koncu tudi potrošniki naravovarstveno ozaveščeni, saj so le tako lahko cilji trajnostnega razvoja nekega območja doseženi. Zato je za konkurenčnost teh območij potrebno graditi in komunicirati celovite trajnostne rešitve (zeleni turizem, trajnostna mobilnost, lokalne prehranske verige, ekološki pridelki in izdelki, eko kulinarika in nenazadnje tudi visoka splošna kakovost izdelkov in storitev ipd.).

Tržna naravnost kmetij ter večje vključevanje le-teh v ekološke sheme je zagotovilo za doseganje ciljev, ki jih zasleduje Akcijski načrt za razvoj ekološke pridelave ter strategija Od vil do vilic.

Upoštevajoč potencialne Biosferne območja UNESCO MaB Julijske Alpe želimo vzpostaviti pilotni EKO model, ki bo sestavljen iz dveh sklopov:

1. Vzpostavitev podpornega okolja za razvoj ekološkega in sonaravnega kmetovanja ter preusmerjanja kmetij iz konvencionalnega na ekološki način kmetovanja:

Z izvedbo mikro pilotnih projektov se pokažejo načini možnega povezovanja in vzpostavljanja kratkih verig med prirajo, predelavo in prodajo lokalnih in ekoloških izdelkov (tudi v javne ustanove). Izobraževalne in komunikacijske aktivnosti bodo približale lokalno hrano in ekološko kmetovanje nasploh, širši javnosti tudi preko vzpostavitve informacijskega centra Biosferne območja Julijske Alpe.

2. Medsektorska povezanost (kmetijstvo, turizem, naravovarstvo ...) je osnova za uspešno delovanje kratkih dobavnih verig:

Z inovativnimi digitalnimi rešitvami se poenostavlja distribucijo ekološke in lokalno pridelane hrane. Raziskave in razvoj visokotehnoloških rešitev z namenom racionalizacije rabe in ohranjanja visokogorskih pašnikov kot bistvenega dejavnika razvoja trajnostnega turizma in priraje visokokakovostnega mesa in mleka.

AKTIVNOSTI PROJEKTA

Aktivnosti so smiselno razdeljene v 9 sklopov:

1: Vodenje in koordinacija

Aktivnost bo predstavljala uspešno vodenje in koordiniranje projekta pri obeh slovenskih partnerjih LAS ter med tujim partnerjem Ente Parco Naturale delle Prealpi Giulie.

2: Izvedba skupnih prireditev

Organiziran in izveden EKO praznik z namenom predstavitve in promocije ekoloških kmetij in njihovih izdelkov in pridelkov na območju LAS Dolina Soče in LAS Gorenjska košarica. Organiziran bo eko dan ter prireditev Festival Cvetja v Bohinju, ki bo posvečen komunikaciji ekološko pridelane hrane.

3: Izvedba izobraževalnih in praktičnih delavnic

Aktivnost bo pripomogla k večji uporabi ekološko pridelane hrane v javnem sektorju in v turizmu ter med končnimi potrošniki. Skozi aktivnost izobraževalnih in praktičnih delavnic na temo samooskrbe bomo izobrazili vodstveni kader in odločevalce v javnih zavodih osnovne šole, da bodo lažje in hitreje posegali po izdelkih ekološke predelave in pridelave. S pripravo akcijskega načrta za osnovne šole bomo vodstvo osnovnih šol Biosferne območja pripravljali k večjemu deležu ekološke hrane v jedilnikih. Velik poudarek na izobraževanju o uporabi in pomenu eko hrane ter samooskrbi bo poleg otrokom namenjen tudi lokalnemu prebivalstvu, ki kot stalni prebivalci predstavljajo velik delež rednih odkupovalcev na območju BO JA, ki še vedno kaže izrazite viške turistične sezone v poletnem času.

4: Vzpostavitev strokovne delovne skupine

Oblikovala se bo strokovna skupina za pripravo dokumentov za vzpostavitev spodbujanja podpornega okolja in izdelavo Analiz stanja ekološke pridelave in predelave ter možnost vključevanja kmetij v ekološko shemo, ki bo izvajala tudi delavnice na temo promocije in vključevanja kmetijstva v ekosheme ter pripravila načrtov prestrukturiranja konvencionalne kmetije v ekološko kmetijo.

Z izobraževanji kmetov in delavnicami se bo spodbujalo prehod iz konvencionalnega v ekološko kmetijstvo in prehod iz samooskrbnega v tržno naravnano ekološko kmetovanje. K temu bodo poleg delavnic za kmete pripomogli tudi pilotni projekti prehoda iz mesne v mlečno kmetijo (zaradi večjega povpraševanja po ekoloških mlečnih izdelkih), vzpostavitve prostorov za shranjevanje pridelkov na kmetiji in postavitve rastlinjaka za vzgojo ekoloških sadik za potrebe oskrbe turističnega sektorja.

5: Izvedba mikro pilotnih projektov

6: Izmenjava med LASi in ogledi dobrih praks

Organizacija in izvedba strokovne ekskurzije z ogledi dobrih praks LAS Open Leader. Sodelujoči LASi si bomo med seboj izmenjevali izkušnje ter organizirali strokovne ekskurzije z namenom predstavitve primerov dobrih praks na temo kolektivne blagovne znamke, povezovanja ekoloških kmetij, vzpostavljanja kratkih dobavnih verig ter predelovalnih obratov z ekološkimi certifikati. Skupaj bomo dopolnjevali pilotni EKO model, ki ga bo moč plasirati tudi na čezmejno BO JA.

7: Priprava vsebine za vzpostavitev enotnega čezmejnega Biosfernega območja JA (SLO-ITA)

Projektna partnerja JZ TNP in Parco Prealpi Julije z območja LAS-a OPEN LEADER iz Italije začenjata s postopkom kandidature za imenovanje skupnega čezmejnega UNESCO MaB območja Julijske Alpe. Skupna projektna aktivnost bo priprava vsebin za to kandidaturo skupaj z zunanjim izvajalcem. S tem bomo poenotili pravila delovanja ter pridobili skupno upravljanje območja, kar nam bo omogočilo skupno sodelovanje na področju turizma, ekološkega kmetijstva, kulture in naravovarstva.

8: Izdelava in izvedba komunikacijskega načrta za EKOREGIMO BO JA

Nosilec projekta LAS Dolina Soče bo izdelal komunikacijski načrta z namenom promocije in komunikacije z namenom povezovanja, predstavljanja in promoviranja ključnih deležnikov s področja ekološkega kmetovanja na celotnem območju BO JA.

Izdelava komunikacijskega načrta bo slonela na izhodiščnih točkah diferenciacije celotnega območja Julijskih Alp in bo izhajal tudi iz že prepoznavnih atributov kot so fascinantno naravno okolje s številnimi atrakcijami, že obstoječe blagovne znamke kot so Sir Tolminc, Bovški sir, Dolina Soče, Bohinjsko. V pripravi je tudi KBZ Iz doline Soče. Direktno z ekološkim kmetovanjem pa je povezan certifikacijski sistem Znak kakovosti Triglavskega narodnega parka, ki za določena področja prav tako pokriva celotno območje Julijskih Alp.

9: Razvoj, izdelava in nadgradnja inovativnih digitalnih orodij

Za večjo preglednost nad pridelavo in predelavo ekološke hrane in spodbujanju kupcev, da bi primarno posegali po ekoloških izdelkih, se bo tekom operacije nadgradila digitalna platforma za naročanje in distribucijo izdelkov na območju BO JA, na kateri se bodo prednostno prikazovali ekološki izdelki.

CILJI PROJEKTA

- vzpostaviti pilotni EKO model, ki bo povezoval vse ključne deležnike na biosfernem območju Julijske Alpe;
- vzpostaviti strokovno delovno skupino, ki bo skrbela za optimalno delovanje pilotnega modela, reševala izzive na območju ter pripravljala ključna izhodišča za izboljšanje podpornega okolja;

- pomagati kmetijam pri preusmerjanju iz konvencionalnega načina kmetovanja in razvoju ekološkega kmetijstva;
- podpirati vzpostavljanje kratkih dobavnih verig in povezovanje tako znotraj kmetijskega sektorja kot tudi medsektorsko (prednostno med kmetijstvom in turizmom);
- izvesti mikro pilotne projekte vzpostavljanja kratkih dobavnih verig po principu od vil do vilic;
- promovirati in komunicirati zdravo, lokalno pridelano hrano na osnovi primerov dobrih praks, promocijskih aktivnosti, izobraževanj, delavnic;
- kakovostno izvesti čim več aktivnosti v povezavi z izobraževanjem in ozaveščanjem osnovnošolcev;
- podpirati ekstenzivno rabo planinskih pašnikov in z njimi povezano biodiverziteteto.

Skupni rezultati projekta:

- vzpostavitev pogojev za EKO regijo BO JA;
- vzpostavitev pilotnega eko modela za EKO regijo BO JA;
- povečano število ekoloških kmetov;
- povečana količina ekološko pridelane hrane;
- izdelana analiza ekološke pridelave in predelave na območju LAS Gorenjska košarica in LAS Dolina Soče;
- izvedeni mikro projekti povezav v kratkih dobavnih verigah;
- nabavljena oprema za nadgradnjo informacijskega središča Bohinjka v informacijsko središče biosfernega območja Julijske Alpe;
- nadgrajena in implementirana digitalna platforma za naročanje in distribucijo lokalnih pridelkov in izdelkov na biosfernem območju Julijske Alpe s prednostno obravnavo eko izdelkov;
- vzpostavljeno delovno mesto kot podpora predelavi ekoloških izdelkov in povezovanja v lokalnih dobavnih verigah ter podpore kmetijam pri povezovanju in skupnem trženju izdelkov;
- pripravljene vsebine in dokumenti za vzpostavitev enotnega čezmejnega (SLO-ITA) biosfernega območja Unesco MaB Julijske Alpe;
- vzpostavljeni ekološki meniji v lokalnih gostinskih lokalih;
- izvedena prva faza razvoja telemetrijske naprave za kontrolo živali na planinski paši;
- nadgrajena ekološka kmetija z vzpostavljenimi pogoji za zero waste tržno eko kmetijo;
- prestrukturirana eko kmetija iz prireje mesa v prirejo in predelavo mleka;
- izdelana analiza vpliva prisotnosti zveri na obstoj planinskega pašništva in z njim povezanih gorskih kmetij;
- organizirane in izvedene prireditve (EKO praznik, Eko dan, Festival alpskega cvetja) z namenom komunikacije ekološkega kmetijstva ter lokalnih pridelkov in izdelkov;
- izdelan pilotni model za vzpostavitev EKO regije Julijske Alpe;
- izvedene komunikacijske, izobraževalne in promocijske aktivnosti tudi v obliki imenovanja ambasadorjev ter komunikacijskega načrta za celotno pilotno EKO regijo.

Koristi za območje:

Na območju se bo povečalo število ekoloških kmetov in količina ekoloških pridelkov in izdelkov.

Območje Julijskih Alp je v glavnem hribovito območje z nadpovprečno razvito turistično dejavnostjo.

Gre tudi za tipično kmetijsko krajino, primerno za razvoj ekstenzivne živinoreje. Ker gre za območje z omejenimi dejavniki za kmetijstvo je iz kmetijskega vidika v smislu pridelave hrane manj konkurenčno z ostalimi območji. Povezovanje sicer raznoliškega kmetijskega sektorja z razvitim turizmom je zato bistvenega pomena pri izkoriščanju razvojnih potencialov območja ter povečavanju ekonomskih učinkov v obeh panogah. Povezovanje pomeni dodano vrednost tako za kmetijstvo kot tudi za turizem. Če gre pri tem za kratke dobavne verige, v katere so vključeni lokalni in ekološki izdelki, pomeni to tudi pozitivnem vpliv za zdravje ljudi in obiskovalcev. Operacija bo imela konkreten vpliv na vzpostavljanje novih in ohranjanje obstoječih zelenih delovnih mest. Bistven je tudi pozitiven vpliv na okolje in naravo, ohranjanje biodiverzitetete ter dobrobit domačih rejnih živali.

TRAJNOSTNI VIDIK OPERACIJE

Glavni namen operacije je podpora ekološkemu kmetijstvu in pomeni družbeno odgovorno smer razvoja kmetijstva kot najbolj pomembne tradicionalne gospodarske panoge. Z aktivnostmi operacije se poudarja odgovornost do lokalnega prebivalstva, odgovornost do obiskovalcev in potrošnikov nenazadnje tudi odgovornost do poslovnih partnerjev. Z vključevanjem partnerjev (osnovne šole, invalidsko podjetje), ki so direktno povezani z ranljivimi skupinami, ima operacija pomembno socialno noto. Predstavlja možen model systemskega ozaveščanja osnovnošolskih otrok o pomenu zdrave hrane, kje in na kakšen način se takšna hrana prideluje in tudi kje jo je možno kupiti. S komunikacijo izvedenih različnih pilotnih modelov se javnosti prikaže izvedljivost praks, ki imajo tako okoljske, socialne kot tudi resne ekonomske učinke. Območje Triglavskega narodnega parka in UNESCO MaB območje Julijske Alpe dokazujeta okoljsko vrednost območja. Ta se bo z operacijo ohranjala in tudi nadgrajevala. Z imenovanjem skupnega čezmejnega UNESCO MaB območja in konkretnim čezmejnem upravljanjem bo regija lahko bolje izkoriščala svoje trajnostne potencialne. Bistvenega pomena je vnašanje okoljskih standardov v turistično gospodarstvo, ki predstavlja najpomembnejšo gospodarsko dejavnost Julijskih Alp. Planinsko pašništvo je šolski primer trajnostne rabe kmetijskih zemljišč. Z razvojem telemetrijskega spremljanja živali se bodo izboljšali pogoji, zmanjšali stroški z analizo vpliva prisotnosti velikih zveri, pa se bodo zmanjševali konflikti in iskale pozitivne rešitve za sobivanje.

KORISTNE POVEZAVE

[Evropska komisija, EKSRP](#)

[Program razvoja podeželja](#)

Za vsebino spletne strani je odgovorna LAS Gorenjska košarica, vodilni partner BSC, d.o.o., Kranj. OrgaOrgan upravljanja za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

LAS Gorenjska košarica

<https://www.las-gorenjskakosarica.si/vzpostavitev-pogojev-za-eko-regijo-bo-ja/>

Evropska komisija

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_sl

Program razvoja podeželja

<https://skp.si/>